

Żaba jeziorkowa *Pelophylax lessonae* (1207)

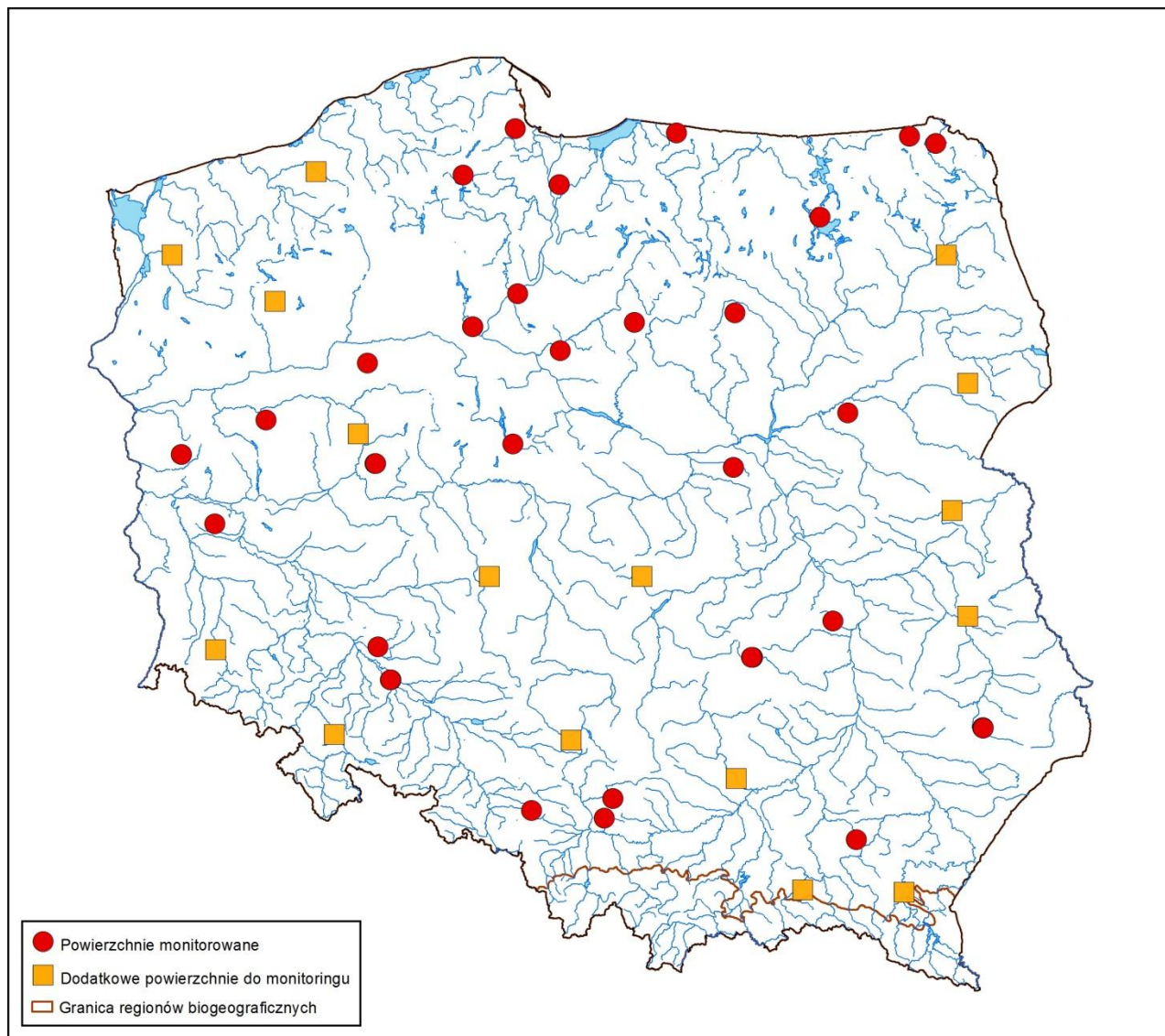

Autor raportu: Mariusz Rybacki

Eksperti: Błażuk Jacek, Bonk Maciej, Majtyka Tomasz, Mazgajska Joanna, Najbar Bartłomiej, Pełnia-Iwanicka Ewa, Rybacki Mariusz, Zaborowska Anna

Żaba jeziorkowa występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i – częściowo – na niższych położonych (poniżej 1000 m.n.p.m) terenach regionu alpejskiego. Jest to przedstawiciel żab zielonych (dodatkowo żaba wodna i żaba śmieszka), które należą do najtrudniejszych do oznaczania płazów krajowych. Gatunek monitorowany w 2010 r.

Liczba i lokalizacja stanowisk i obszarów monitoringowych

Ryc. 1. Rozmieszczenie powierzchni monitoringu płazów

Żabę jeziorkową stwierdzono na 74 stanowiskach płazów - spośród 351 monitorowanych – w regionie biogeograficznym kontynentalnym (21% wszystkich stanowisk). Stanowiska te są rozmieszczone nierównomiernie w różnych regionach kraju – głównie w okolicach Zielonej Góry, Wrocławia, Poznania, Gdańska, Olsztyna, Warszawy i Krakowa. Dane uzyskane z przeprowadzonego monitoringu nie obrazują – nawet w dużym przybliżeniu – faktycznego rozmieszczenia żaby jeziorkowej w Polsce. W jedynej jak dotąd pracy dotyczącej rozmieszczenia żab zielonych w Polsce wymienionych jest 329 stanowisk z terenu prawie całego kraju (Rybacki i Berger 1994). Natomiast w Atlasie rozmieszczenia płazów i gadów w Polsce figuruje 440 kwadratów (wielkość $10 \times 10 \text{ km}^2$), w których stwierdzono ten gatunek (Rybacki 2003a). Należy przy tym zaznaczyć, że w jednym kwadracie często może znajdować się kilka stanowisk danego gatunku. Aby uzyskać dane reprezentatywne dla krajowej populacji żaby jeziorkowej zaleca się rozszerzenie terenów objętych monitoringiem o okolice: Szczecina, Koszalina, Poznania, Bydgoszczy, Olsztyna, Białegostoku, Łodzi, Częstochowy, Kielc, Lublina i Rzeszowa (stanowiska niżowe w regionie kontynentalnym) oraz okolice Jeleniej Góry, Wałbrzycha, Nowego Sącza i

Przemysła (stanowiska podgórskie w regionie kontynentalnym). Z uwagi na fakt, że żaba jeziorkowa zasiedla obszary najwyżej położone spośród wszystkich żab zielonych, monitoringiem należy objąć również okolice Nowego Targu w regionie alpejskim, skąd znane są najwyżej położone stanowiska tego gatunku (700 m n.p.m – Rybacki 2003a).

Tab. 1. Zestawienie badanych stanowisk, na których stwierdzono żabę jeziorkową

Lp.	Nazwa stanowiska	Lokalizacja stanowiska (obszary chronione)
1.	Biskupice 1	Mazowsze
2.	Brzeźnica 4A	Małopolska
3.	Gdańsk-Klukowo 1	woj. pomorskie
4.	Kampinoski Park Narodowy_1	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
5.	Kampinoski Park Narodowy_12	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
6.	Kampinoski Park Narodowy_15	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
7.	Kampinoski Park Narodowy_16	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
8.	Kampinoski Park Narodowy_21	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
9.	Kampinoski Park Narodowy_6	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
10.	Kampinoski Park Narodowy_7	Kampinoski Park Narodowy, obszar Natura 2000 PLC140001 Puszcza Kampinowska
11.	Kościerzyna-Rybaki 1	Kaszuby
12.	Kościerzyna-Rybaki 2	Kaszuby
13.	Kościerzyna-Rybaki 3	Kaszuby
14.	Kościerzyna-Rybaki 4	Kaszuby
15.	Kościerzyna-Rybaki 5	Kaszuby
16.	Kościerzyna-Rybaki 6	Kaszuby
17.	Kościerzyna-Rybaki 7	Kaszuby
18.	Krępa 1	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
19.	Krępa 10	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
20.	Krępa 12	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
21.	Krępa 13	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
22.	Krępa 14	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
23.	Krępa 15	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
24.	Krępa 16	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
25.	Krępa 17	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry

		Odry
26.	Krępa 18	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
27.	Krępa 19	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
28.	Krępa 2	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
29.	Krępa 20	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
30.	Krępa 21	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
31.	Krępa 22	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
32.	Krępa 23	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
33.	Krępa 24	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
34.	Krępa 25	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
35.	Krępa 26	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
36.	Krępa 27	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
37.	Krępa 28	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
38.	Krępa 29	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
39.	Krępa 3	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
40.	Krępa 30	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
41.	Krępa 4	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
42.	Krępa 5	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
43.	Krępa 6	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
44.	Krępa 7	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
45.	Krępa 8	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
46.	Krępa 9	obszar Natura 2000 PLB080004 Dolina Środkowej Odry
47.	Oława 12	Dolny Śląsk
48.	Oława 4	Dolny Śląsk
49.	Oława 9	Dolny Śląsk

50.	Podstolice 1	Wielkopolska
51.	Podstolice 2	Wielkopolska
52.	Podstolice 4	Wielkopolska
53.	Podstolice 6	Wielkopolska
54.	Torzym - Różnówka 2	Ziemia Lubuska
55.	Torzym - Różnówka 3	Ziemia Lubuska
56.	Torzym - Różnówka 4	Ziemia Lubuska
57.	Torzym - Różnówka 7	Ziemia Lubuska
58.	Torzym - Różnówka 8	Ziemia Lubuska
59.	URWITAŁT_1	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
60.	URWITAŁT_10	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
61.	URWITAŁT_2	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
62.	URWITAŁT_3	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
63.	URWITAŁT_4	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
64.	URWITAŁT_5	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
65.	URWITAŁT_6	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
66.	URWITAŁT_7	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
67.	URWITAŁT_8	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
68.	URWITAŁT_9	Mazurski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 PLB280003 Jezioro Łuknajno
69.	Wał Ruda 1	Małopolska
70.	Zielona Góra - Ochla 17	Ziemia Lubuska
71.	Zielona Góra - Ochla 18	Ziemia Lubuska
72.	Zielona Góra - Ochla 19	Ziemia Lubuska
73.	Zielona Góra - Ochla 23	Ziemia Lubuska
74.	Zielona Góra - Ochla 8	Ziemia Lubuska

Wyniki badań i ocena stanu ochrony

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Charakterystyki populacyjne

Ze względu na trudności w oznaczaniu żab zielonych określenie faktycznego stanu populacji gatunków z tej grupy jest dużo trudniejsze niż w przypadku innych płazów krajowych. Dlatego nie przyjęto żadnych wskaźników stanu populacji gatunku i na wszystkich stanowiskach określono go jako nieznany. Na wszystkich stanowiskach obserwowano osobniki dorosłe.

Liczebność

Na większości stanowisk (44) obserwowano nieliczne osobniki dorosłe (1-13, rzadziej 15-20). Tylko na 7 stanowiskach ich liczba wynosiła 50-100, a na trzech 101-200. Wśród najliczniejszych stanowisk aż 6 było w okolicach Urwitałtu (rejon Mrągowa).

Rozród

Trudności w oznaczaniu nie pozwoliły na oszacowanie liczebności jaj, kijanek i osobników przeobrażonych, czyli na określenie sukcesu reprodukcyjnego, który jest jednym z najważniejszych elementów przy określaniu stanu populacji każdego gatunku.

Wskaźniki stanu siedliska

Tab. 2. Zestawienie ocen zbiorczego wskaźnika jakości siedlisk na badanych stanowiskach żaby jeziorkowej

Wskaźnik	Ocena			
	FV	U1	U2	XX
Zbiorczy wskaźnik jakości siedlisk	68	6	0	0

Na większości stanowisk (68) zbiorczy wskaźnik jakości siedlisk wskazuje na stan właściwy (FV). Może to wynikać z faktu, że zdecydowana większość stanowisk (52, czyli 70%) znajduje się na obszarach chronionych.

Tylko wyjątkowo (1 stanowisko) ocena ekspercka stanu siedliska nie zgadza się z oceną wg zbiorczego wskaźnika.

Poniżej opisano, jak kształtowały się poszczególne składowe zbiorczego wskaźnika jakości siedlisk na monitorowanych stanowiskach.

- **Region geograficzny**
Wszystkie stanowiska w monitoringu w 2010 roku znajdują się w obszarze niżowej Polski (A).
- **Udział szuwara w linii brzegowej**
Tylko na 4 stanowiskach (Kampinoski Park Narodowy_6, Krępa 1, Torzym - Różnówka 7, URWITAŁT_1) udział szuwara w linii brzegowej wynosił 50-75%, co sprzyja występowaniu żaby jeziorkowej. Najczęściej szuwara jest zbyt mało lub go brak (poniżej 50% - 48 stanowisk) lub zbyt dużo (przekracza 75%; 31 stanowisk), co może wpływać niekorzystnie na warunki siedliskowe, głównie przez zacienienie strefy brzegowej, w której najczęściej przebywają te płazy.
- **Zacienienie zbiornika**
Znaczna część zbiorników (34) była zacieniona w małym stopniu, co jest korzystne dla gatunku. Tylko w 15 zbiornikach (Krępa 10, Krępa 15, Krępa 28, Krępa 29, Krępa 30, Podstolice 6, Torzym - Różnówka 8, URWITAŁT_6, Kampinoski Park Narodowy_1, Krępa 22, Krępa 23, Krępa 24, Krępa 25, Krępa 26, Krępa 27) zacienienie było większe niż 60%, co mogło mieć negatywny wpływ na rozwój jaj i larw.
- **Liczba zbiorników w promieniu 500 m.**

W sąsiedztwie większości stanowisk (54) znajdowało się od 4 do 27 zbiorników. Tylko w 4 przypadkach (Biskupice 1, Kampinoski Park Narodowy_15, Kampinoski Park Narodowy_16, Kampinoski Park Narodowy_21) w promieniu 500 m nie było żadnego zbiornika.

- **Środowisko w promieniu do 100 m**

Wokół 42 stanowisk dominowały siedliska korzystne dla płazów (las liściaste i mieszane, łąki, wody). Tylko w przypadku 2 stanowisk (Biskupice 1, Zielona Góra - Ochla 23) zanotowano zdecydowanie niekorzystne otoczenie (zabudowa przemysłowa i wiejska). W przypadku pozostałych stanowisk w otoczeniu występowały lasy iglaste, pola uprawne.

Tab. 3. Oceny parametrów stanu ochrony żaby jeziorkowej na badanych stanowiskach

Lp.	Stanowiska	Oceny			
		Stan populacji	Stan siedliska – wskaźnik zbiorczy (ocena wykonawcy)	Perspektywy	Ocena ogólna*
1.	Biskupice 1	XX	U1	U1	U1
2.	Brzeźnica 4A	XX	FV	FV	FV
3.	Gdańsk-Klukowo 1	XX	FV	U1	U1
4.	Kampinoski Park Narodowy_1	XX	U1	FV	U1
5.	Kampinoski Park Narodowy_12	XX	FV	U1	U1
6.	Kampinoski Park Narodowy_15	XX	FV	FV	FV
7.	Kampinoski Park Narodowy_16	XX	FV	U1	U1
8.	Kampinoski Park Narodowy_21	XX	FV	FV	FV
9.	Kampinoski Park Narodowy_6	XX	FV	U1	U1
10.	Kampinoski Park Narodowy_7	XX	FV	FV	FV
11.	Kościerzyna-Rybaki 1	XX	FV	FV	FV
12.	Kościerzyna-Rybaki 2	XX	FV	FV	FV
13.	Kościerzyna-Rybaki 3	XX	FV	FV	FV
14.	Kościerzyna-Rybaki 4	XX	FV	FV	FV
15.	Kościerzyna-Rybaki 5	XX	FV	FV	FV
16.	Kościerzyna-Rybaki 6	XX	FV	FV	FV
17.	Kościerzyna-Rybaki 7	XX	FV	FV	FV

18.	Krępa 1	XX	FV	FV	FV
19.	Krępa 10	XX	FV	FV	FV
20.	Krępa 12	XX	FV	FV	FV
21.	Krępa 13	XX	FV	FV	FV
22.	Krępa 14	XX	FV	FV	FV
23.	Krępa 15	XX	FV	FV	FV
24.	Krępa 16	XX	FV	FV	FV
25.	Krępa 17	XX	FV	FV	FV
26.	Krępa 18	XX	FV	FV	FV
27.	Krępa 19	XX	FV	FV	FV
28.	Krępa 2	XX	FV	FV	FV
29.	Krępa 20	XX	FV	FV	FV
30.	Krępa 21	XX	FV	FV	FV
31.	Krępa 22	XX	FV	FV	FV
32.	Krępa 23	XX	FV	FV	FV
33.	Krępa 24	XX	FV	FV	FV
34.	Krępa 25	XX	FV	FV	FV
35.	Krępa 26	XX	FV	FV	FV
36.	Krępa 27	XX	FV	FV	FV
37.	Krępa 28	XX	FV	FV	FV
38.	Krępa 29	XX	FV	FV	FV
39.	Krępa 3	XX	FV	FV	FV
40.	Krępa 30	XX	FV	FV	FV
41.	Krępa 4	XX	FV	FV	FV
42.	Krępa 5	XX	FV	FV	FV
43.	Krępa 6	XX	FV	FV	FV
44.	Krępa 7	XX	FV	FV	FV
45.	Krępa 8	XX	FV	FV	FV
46.	Krępa 9	XX	FV	FV	FV
47.	Oława 12	XX	FV	FV	FV
48.	Oława 4	XX	U1	U1	U1
49.	Oława 9	XX	FV	FV	FV
50.	Podstolice 1	XX	FV (U1)	U1	U1
51.	Podstolice 2	XX	FV	U1	U1
52.	Podstolice 4	XX	FV	FV	FV
53.	Podstolice 6	XX	U1	U1	U1
54.	Torzym Różnówka 2 -	XX	FV	FV	FV
55.	Torzym Różnówka 3 -	XX	FV	U1	U1
56.	Torzym Różnówka 4 -	XX	FV	FV	FV
57.	Torzym Różnówka 7 -	XX	FV	U1	U1
58.	Torzym Różnówka 8 -	XX	U1	U1	U1

59.	URWITAŁT_1	XX	FV	U1	U1
60.	URWITAŁT_10	XX	FV	U1	U1
61.	URWITAŁT_2	XX	FV	U1	U1
62.	URWITAŁT_3	XX	FV	U1	U1
63.	URWITAŁT_4	XX	FV	U1	U1
64.	URWITAŁT_5	XX	FV	U1	U1
65.	URWITAŁT_6	XX	U1	U1	U1
66.	URWITAŁT_7	XX	FV	U1	U1
67.	URWITAŁT_8	XX	FV	U1	U1
68.	URWITAŁT_9	XX	FV	U1	U1
69.	Wał Ruda 1	XX	FV	FV	FV
70.	Zielona Góra - Ochla 17	XX	FV	U1	U1
71.	Zielona Góra - Ochla 18	XX	FV	U1	U1
72.	Zielona Góra - Ochla 19	XX	FV	U1	U1
73.	Zielona Góra - Ochla 23	XX	FV	U1	U1
74.	Zielona Góra - Ochla 8	XX	FV	U1	U1
	RAZEM	74 XX	68 FV (67) 6 U1 (7) 0 U2 (0) 0 XX (0)	47 FV (47) 27 U1 (27) 0 U2 (0) 0 XX (0)	46 FV (46) 28 U1 (28) 0 U2 (0) 0 XX (0)

*osobno z uwzględnieniem oceny siedlisk w oparciu o zbiorczy wskaźnik jakości siedliska i oparciu o ocenę eksperta wykonującego prace (w nawiasie)

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Na 68 (92%) stanowiskach stan siedliska oceniono jako właściwy (FV), a na 6 (8%) stanowiskach jako niezadowalający (U1). Wśród stanowisk z ocenami U1 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk są udział szuwaru w linii brzegowej (zbyt mały lub zbyt duży udział) oraz środowisko w promieniu do 100 m (występowanie w otoczeniu zbiorników zabudowy miejskiej, wiejskiej i przemysłowej, czy lasów iglastych).

Perspektywy zachowania z uwzględnieniem negatywnych oddziaływań i zagrożeń: Na 47 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), a na 27 – jako niezadowalające (U1). Na obniżenie oceny perspektyw zachowania gatunku wpływ miały stwierdzone negatywne oddziaływania i zagrożenia, z których najczęściej wymieniano: wysychanie zbiornika (15) oraz stosowanie pestycydów i nawozów (12).

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 46 stanowiskach (62%), a jako niezadowalający (U1) na 28 stanowiskach (38%). Większość stanowisk (21) otrzymało ogólną ocenę U1 tylko ze względu na niezadowalające perspektywy zachowania, a w przypadku 7 stanowisk niezadowalające były zarówno perspektywy zachowania, jak i stan siedliska.

Gatunki obce: Na 8 stanowiskach wykazano obecność 3 gatunków obcych: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* oraz norka amerykańska *Neovison a vison* i trawianka *Perccottus glenii*.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 74 monitorowanych stanowisk tylko 5 (7%) znajdowało się na obszarach Natura 2000. Ponieważ żaba jeziorkowa nie figuruje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, dlatego nie oceniano stanu tego gatunku w obszarach Natura 2000.

Tab. 4. Występowanie żaby jeziorkowej na badanych obszarach Natura 2000

Obszar	Liczba stanowisk
Puszcza Kampinoska PLC140001	5

Stan ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego

Tab. 5. Ocena stanu ochrony gatunku w badanym regionie biogeograficznym

Region	Oceny			
	Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy	Ocena ogólna
Region biogeograficzny kontynentalny	XX	FV	U1	U1

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania żaby jeziorkowej w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Jednak w oparciu o wyniki monitoringu można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowalający (U1), ponieważ dla 27 stanowisk (36%) perspektywy zachowania określono jako niezadowalające (U1) z uwagi na obserwowane i przewidywane negatywne oddziaływania na siedlisko gatunku. Taką ocenę wystawiono pomimo tego, że stan zdecydowanej większości siedlisk (92%) określono jako właściwy.